

ції за кордон на постійне, тривале або тимчасове проживання. За даними Державного комітету з питань охорони державного кордону України країнами, до яких громадяни України виїжджали у 2002 році найчастіше, були: Росія – 6,1 млн., Польща – 4,2 млн., Угорщина – 1,8 млн., Молдова – 1,3 млн., Білорусь – 0,9 млн., Словаччина – 262 тис., Туреччина – 177 тис., Румунія – 116 тис., Чехія – 97 тис., ФРН – 96 тис. У 2003 році основними центрами тяжіння українських трудових мігрантів були Росія (40-50%), Польща (15-20%), Чехія (10-15%), Італія (майже 10%), Португалія (4-6%) [7]. У цілому понад 90% загального потоку трудових мігрантів припадає на країни СНД (Росія, частково Білорусь), нові країни-члени ЄС (Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина) та держави Південної Європи.

З огляду на те, що структурні трансформації в міжнародній економіці зумовили появу нових напрямків, рис та особливостей міжнародної трудової міграції, вихід України на міжнародну арену у 1990-і роки актуалізував питання збалансованого, комплексного, багаторівневого та багатостороннього управління міграційними процесами (на рівні міжнародних організацій, інтеграційних угруповань тощо).

Джерела та література

1. Румянцев А.П., Климко Г.Н., Рокоча В.В. Міжнародна економіка. – К.: Знання-Прес, 2003. – 447 с.
2. Філіпенко А.С., Шнирков О.І. Світова економіка. – К.: “Либідь”, 2000. – 582 с.
3. Філіпенко А.С. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть. – Київ: “Либідь”, 2002. – 470 с.
4. Заграница. – 2004. – №9. – С.2.
5. Вопросы экономики. – 2002. – №12. – С.108.
6. Литвин В. Українсько-угорські відносини: історичні традиції та нові обрії співробітництва // Голос України. – 29 травня. – 2004.
7. Послання Президента України до Верховної Ради України “Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2003 році”. – Київ, 2004. – С.350.
8. Приймак В. Трудова мобільність населення України і регіональні ринки праці. http://www.irr.lviv.ua/pe/statija00_4_1.html

Толкачева Е.В.

КАЧЕСТВО КАК ОДИН ИЗ ОСНОВНЫХ ЭЛЕМЕНТОВ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ТОВАРА НА МЕЖДУНАРОДНОМ РЫНКЕ

Качество товара, его эксплуатационная безопасность и надежность, дизайн, уровень послепродажного обслуживания являются для современного покупателя основными критериями при совершении покупки и, следовательно, определяют успех или неуспех фирмы в основном на международном рынке.

Современная рыночная экономика предъявляет принципиально новые требования к качеству выпускаемой продукции. Это связано с тем, что сейчас выживаемость любой фирмы, ее устойчивое положение на рынке товаров и услуг определяется уровнем конкурентоспособности. В свою очередь, конкурентоспособность связана с действием нескольких десятков факторов, среди которых можно выделить два основных – уровень цены и качество продукции. Причем второй фактор постепенно выходит на первое место. Производительность труда, экономия всех видов ресурсов уступают место качеству продукции.

Новейший подход к стратегии предпринимательства заключается в понимании того, что качество является самым эффективным средством удовлетворения требований потребителей и одновременно с этим – снижения издержек производства.

Качество – это совокупность свойств и характеристик продукции, которые придают ей способность удовлетворять обусловленные или предполагаемые потребности.

В социально-экономических условиях, присущих в настоящее время большинству развитых стран, качество продукции формируется под воздействием следующих основополагающих факторов:

1. Восприимчивость промышленных предприятий к оперативному использованию последних достижений научно-технического прогресса.
2. Тщательное изучение требований внутреннего и международного рынка, потребностей различных категорий потребителей.
3. Интенсивное использование «человеческого фактора», особенно его творческого потенциала, через обучение (рабочих и руководителей), воспитание, систематическое повышение квалификации, применение стимулов материального и морального характера.

Максимальное использование новейших достижений научно-технического прогресса и творческих возможностей работников, тщательный учет всего разнообразия возрастающих требований потребителя служат той основой, на которой создается современная организация труда и производства, и ее основная часть – система обеспечения и контроля качества выпускаемой продукции. Качество продукции, включая ее технико-экономические, эстетические, эргономические и прочие характеристики, закладывается в плане НИОКР.

Качество – понятие многоплановое, обеспечение его требует объединения творческого потенциала и практического опыта многих специалистов. Проблема повышения качества может быть решена только при совместных усилиях государства, органов управления, руководителей и членов трудовых коллективов предприятий. Важную роль в решении этой проблемы играют потребители, диктующие свои требования и запросы производителям товаров и услуг.

С одной стороны качество создается при определенных затратах, с другой – качество позволяет получить потребителю и производителю определенный полезный эффект.

Источники и литература

1. Азоев Г.Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1996.
2. Амиров Ю.Д., Печенкин А.Н. Оценка качества продукции и рыночная экономика // Стандарты и качество, 1992. – №10. – С. 53–55.
3. Богатин Ю.В. Экономическая оценка качества и эффективности работы предприятия. – М.: Изд. Стандартов, 1991. – 150 с.

4. Пастернак-Таранушенко Г., Рожок В. Конкуренция. Курс лекций и практических занятий на русском и украинском языках. – Киев: ЦУЛ, 2002.

Тропіна В.Б.

НАЦІОНАЛЬНА СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЯК ЕЛЕМЕНТ ГЛОБАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

На сучасному етапі світового економічного розвитку національні системи соціального захисту все більше набувають наднаціонального та транснаціонального характеру. Перш за все це обумовлено тим, що під впливом процесів глобалізації зростають та накопичуються соціальні проблеми як на рівні окремих держав, так і на світовому рівні.

Зокрема, якщо поглянути на динаміку структури розподілу доходів між різними країнами світу, то очевидно є тенденція до збільшення і без того непропорційно великого розриву середніх доходів населення між країнами. Так, якщо у 1870 р. рівень доходів на душу населення в США у дев'ять разів перевищував аналогічний показник найбідніших країн світу, то у 1960 р. цей розрив сягнув вже 50-кратного розміру. За даними експертів ООН, до 2025 р. у країнах, що розвиваються, проживатиме абсолютна більшість населення. Відповідно, якщо нині 80 % населення світу втягнуто у боротьбу за виживання, то через 25 років цей показник становитиме близько 90 % [1, с. 6]. Можливість заробити більше, аніж у власній країні, є однією з причин, що спонукає сотні тисяч мігрантів щороку залишати рідні місця у пошуках вищих заробітків за кордоном. Обумовлена цим масова міжнародна трудова міграція має як позитивні наслідки (підвищення рівня зайнятості, доходів, добробуту, вимог до якості робочої сили тощо), так і негативні. Щодо останніх, то слід зазначити, що вони мають місце і для розвинених країн, і для країн, з яких мігранти виїжджають у пошуках заробітків. Щодо ситуації в Україні, то, на думку вітчизняних дослідників цієї проблематики зазначені процеси сприяли “вимиванню” з національного ринку праці робочих місць з високим і середнім освітнім рівнем; створенню робочих місць, які погіршили професійну структуру зайнятості; утрудненню перспектив зайнятості в галузях, які можуть і мають стати пріоритетними; зростанню незатребуваності накопиченого людського потенціалу. Крім того, потенційна чи реальна загроза втрати робочих місць під впливом глобалізаційних процесів створює в суспільстві атмосферу невпевненості у майбутньому [2, с. 26]. Так, за даними соціологічного опитування лише 9% опитаних в Україні оцінили вплив глобалізаційних процесів на зайнятість працівників та шанси зберегти роботу як позитивний [3, 39].

Як не парадоксально, але високий рівень доходів і соціального захисту в умовах глобалізації теж стає фактором підвищеного соціального ризику. Зокрема, економічна конкуренція між державами змушує їх скорочувати кошти на соціальний захист з метою підвищення конкурентоспроможності, якщо не створено наднаціональних чи глобальних регуляторів, що покликані протидіяти цьому.

Таким чином, спільність ринків капіталу та праці як умова і прояв розвитку глобалізаційних процесів, обумовлює необхідність як посилення уваги до зазначених проблем з боку національних урядів, так і нагальну потребу створення наднаціональних органів, покликаних на наднаціональному рівні захищати громадянські права, які заперечуються або ігноруються на національному рівні.

На сучасному етапі досліджень соціальних аспектів глобалізаційних процесів виокремлюють два основні елемента наднаціональної системи соціального захисту: наднаціональний перерозподіл доходів і наднаціональне правове регулювання [4, с.110].

Процес становлення механізму наднаціонального перерозподілу доходів можна спостерігати на рівні Європейському Союзі, де створюються відповідні фонди, що забезпечують певний рівень підтримки бідніших регіонів за рахунок заможніших. Це ще раз доводить правомірність висновків щодо необхідності створення глобального рівня управління. У щорічній доповіді ООН „Людський розвиток” декларується: ”Людське суспільство дедалі більше набуває глобального виміру. Рано чи пізно воно створить глобальні організації, які забезпечать систему прогресивного оподаткування (від багатих до бідних націй), яку підтримує ООН” [Цит. по 4, с.110].

Іншою формою наднаціональної та глобальної соціальної політики є наднаціональне правове регулювання, що передбачає приєднання до конвенцій і виконання рекомендацій МОП та інших міжнародних організацій і формування на цій основі національного законодавства, що регулює соціальний захист населення.

Те, що національна система соціального захисту в умовах глобалізації все більше набуває наднаціонального характеру, ніяким чином не повинно означати, що уряди країн, повинні припинити активну соціальну політику, слідуєчи у фарватері глобалізаційних процесів і приречено сприймаючи пов'язані з ними зовнішні загрози соціальній безпеці держави. Навпаки, в умовах глобалізації економіки необхідно мобілізувати усі можливі внутрішні ресурси з метою формування ефективної системи соціального захисту, важливим елементом якої в сучасних умовах стає захист громадян від соціальних ризиків, пов'язаних з глобалізацією економіки. Особливо актуальним це завдання є для нашої держави. Глибока соціально-економічна криза, відсутність надійної системи забезпечення національної безпеки, нерозвиненість соціальних інститутів по збереженню людського потенціалу поглиблюють руйнівний вплив цих небезпек на суспільство. Нагальною потребою в Україні у контексті глобалізаційних процесів є забезпечення надійного соціального захисту, збереження трудового потенціалу, розвиток ринку праці, подолання бідності, забезпечення гарантій, прав та свобод населення, дотримання принципів соціальної справедливості.

Джерела та література

1. Карпачова Н.І. Стан дотримання та захисту прав громадян України за кордоном. Спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. – К., 2003. – 189 с.
2. Колот А. Глобалізація економіки та її вплив на соціально-трудова сферу // Україна: аспекти праці. – 2001. – № 3. – С. 23–29.
3. Соціальна захищеність населення України / О.Ф.Новікова, О.Г.Осауленко, І.В.Калачова та ін. – Донецьк; Київ: ІЕП НАН України, Держкомстат України, 2001. – 360 с.
4. Скуратівський В. А., Палій О. М. Основи соціальної політики: Навч. посіб. – К.: МАУП, 2002. – 200 с.